

Høyrings svar til NOU 2019:10 - Openhet i grenseland

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til høyringsnotatet NOU 2019: 10 – Openhet i grenseland. Høyringsfristen er 1. oktober 2019. Høyringsnotatet blei handsama i møte den 5. september 2019 i sak.....

Positivt tiltak

Fylkeseldrerådet i Hordaland ser positivt på at det er tatt initiativ til å utarbeida ein rettleiar for korleis ulike institusjonar som har å gjera med barn, ungdom og eldre, skal kunna hindra at den enkelte sitt privatliv ikkje blir krenkt når andre, men også dei sjølve, nyttar ulike formar for digitale opptaksmedia og delar med andre. Likeins er det positivt at rettleiaren gir gode råd om retningslinjer ein kan ha for kontakt med media.

Omfattande dokument

Høyringsnotatet er eit svært omfattande dokument som omhandlar både barnehage, skule, barnevern og helse-og omsorgstenester. Dokumentet går gjennom rettsreglane i dag og kjem med forslag til rettleiar for kvar sektor. Det vert ikkje tatt sikte på å endra dei rettsreglane som er styrande i dag.

Fylkeseldrerådet har konsentrert sitt høyrings svar omkring DEL IV «Forslag til veileder og samtykkeskriv», kapitel 18.

Det ligg føre fleire dissensar i Utvalet si innstilling. I kapitel 18 blir det gjort greie for disse. Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama dissensane og tatt standpunkt til dei. Likeins har Fylkeseldrerådet valt å koma med ei tilråding når det gjeld ei enkelt formulering i fleirtalet sine kommentarar til mindretalet sitt syn, sjå nedanfor under overskrifta pkt. 18.3. Fylkeseldrerådet i Hordaland har også valt å gi synspunkt på forslaga i pkt 18.1 om utforming av rettleiaren.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har valt å ta dei punkta rådet ønskjer å seia noko om, i den rekkjefølga dei kjem i Del IV, kapitel 18.

Dei enkelte punkta i DEL IV – kapitel 18 (side 193 – 207)

Kapitel 18

18.1 Innleiing

Merknad til forslag til utforminga av rettleiaren

I innleiinga til kapitel 18, tilrår Utvalet at departementet bør vurderer korleis rettleiaren bør utformast og distribuerast for å nå ut til dei som arbeider i dei sektorane rettleiaren er meint for.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er samd i at det er viktig at rettleiaren får ei form som gjer at den blir kjent og brukt. Men fordi rettleiaren også vil innehalde råd for pårørande, ikkje berre for tilsette, er det viktig at den får ei form og ein utsjånad som er tiltalende og lettlesen og lett å oppfatta. Til dømes kunne ein i tillegg til ei større utgåve av rettleiaren utarbeida ei enkel brosjyre med lett forståeleg tekst i eit format som er lett å ta med seg eller dela ut. Utvalet nemner sjølv at ein på område der både brukarar og besøkande ferdast, kunne ha plakatar med dei viktigaste punkta som påminning, som ein slags «Ver varsam»-plakat.

Fylkeseldrerådet sluttar seg også til oppmodinga frå Utvalet om å utforma ei nettbasert versjon av rettleiaren.

18.2 Forslag til rettleiar

Del II – Nokre viktige rettslege utgangspunkt

Merknad til underpunkt 5 og 8

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at Utvalet i underpunkta til Del II gir ein grei oversikt over viktige rettsreglar og omsyn ein må tenkja på når det gjeld korleis ein handsamar bruk av digitalt utstyr i sektorane. Vidare at det i punkt 5 blir minna om at ein må bruka digitalt utstyr med varsemd og at misbruk eller krenkande åtfærd er straffbart. Likeins er det viktig at det i pkt 8 blir slått fast at ein ikkje utan samtykke frå den det gjeld, kan ta frå ein person mobiltelefon eller anna elektronisk eller digitalt utstyr.

Merknad til underpunkt 9: «Medienes særskilte rolle»

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at Utvalet i punkta 9a-c spesielt nemner media sin samfunnsrolle, som mellom anna er å opplysa samfunnet og kontrollera at makt ikkje blir misbrukt, og at det difor er viktig at ein ikkje lukkar seg mot media.

Når det gjeld pkt 9d, om tilgang til verksemda, har Utvalet delt seg i eit fleirtal og eit mindretal når det gjeld kva rettleiinga skal seia om dette temaet. Fleirtalet sitt syn er det som blir føreslått som ordlyd i pkt 9d i innstillinga. Mindretalet sitt syn blir det gjort greie for under pkt 18.4 side 206.

OM DISSENSANE TIL PKT 9D:

ALTERNATIV A for svar, støtte til fleirtalet:

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar fleirtalet sitt syn om at det som blir sagt i innstillinga sitt kapitel 18, pkt 9d i tilstrekkeleg grad er ei påminning om at media ikkje skal bli nekta tilgang til ei verksemd utan at det er sterke grunnar for slik nekt. Fylkeseldrerådet er såleis samd i at utestenging med grunngjeving at tilgang vil gå ut over forsvarleg drift, er ein høg nok terskel for utestenging. Fylkeseldrerådet meiner vidare at siste setning i pkt 9d: «Hensynet til virksomhetens omdømme kan ikke begrunne begrensninger i medienes arbeidsvilkår eller informasjonstilgang» gjer ei sterk nok påminning om kva saka gjeld, nemleg å ikkje velja sidegrunngjevingar for å beskytta seg sjølv.

ALTERNATIV B for svar, støtte til mindretalet:

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar mindretalet sitt syn om at terskelen for å nekta media tilgang, må vera høg, og at vising til forsvarleg drift er ein for låg terskel for å nekta media tilgang, og at den formuleringa fleirtalet går inn for, vil gjera det for enkelt å nekta media tilgang til verksemda. Utvalet sitt mindretal meiner at det skal seiast presist at det først er når tilgang vil gå ut over brukaren, at media kan bli stengt ute.

Fylkeseldrerådet i Hordaland går inn for at mindretalet sitt forslag til tekst bør bli brukt i pkt 9d.

Merknad til underpunkt 9f: «Det er den enkeltes val å la seg intervju» og underpunkt 10 om samtykke.

Fylkeseldrerådet vil særleg peika på kor viktig det er at institusjonane og sektorane sikrar seg at personen som skal gi samtykke, skjønar kva det inneber, og at personen er i stand til å gi samtykke.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er difor nøgd med at Utvalet i si innstilling i pkt 9f understrekar det personlege ansvaret den enkelte har når det gjeld å la seg intervju av media. Men ein føresetnad for å kunna nytta denne retten til å sjølv avgjera om ein vil la seg intervju eller ikkje, inneber at ein er klar over kva konsekvensar eit intervju kan ha. Det er viktig at samtykka er gjennomtenkte. Det er difor positivt at Utvalet i si innstilling har valt å la temaet samtykke få ein eigen omtale i kapitel 18.2, del II underpunkt 10.

Dissens i pkt 18.2, del VII

I del VII, pkt 18.2.: «Gode råd for ledere og medarbeidere i helse- og omsorgstjenesten: punkt 4», som gjeld «Bilder, film og lydopptak i avdelinger med særskilt risiko», meiner mindretalet at det også her må vera høg terskel for å nekta media tilgang, jfr mindretalet sitt syn når det gjeld pkt 9d. Mindretalet har difor føreslått ein annan ordlyd for siste setning i pkt 18.2. del VII.4: «Selv om institusjonen skulle komme til at fotografering og film i hovedregelen ikke er tillatt i en bestemt del av tjenesten, må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Medienes ønske om tilstedeværelse skal tillegges vekt.»

Det er såleis berre det eine ordet «derfor» og formuleringa etter «en konkret vurdering» som skil dei to tekstutgåvene.

ALTERNATIV 1 FOR SVAR: Støtte til fleirtalet

Fylkeseldrerådet i Hordaland sluttar seg til fleirtalet sitt forslag til tekst for pkt 18.2 i del VII.4, som lyder: ««Selv om institusjonen skulle komme til at fotografering og film i hovedregelen ikke er tillatt i en bestemt del av tjenesten, må det derfor gjøres en konkret vurdering dersom situasjonen reiser nye problemstillinger, for eksempel ved dokumentaropptak.»

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner såleis at fleirtalet si formulering gir ein høg nok terskel for å seia nei til ønskje frå media om tilgang til avdelingar med særskilt risiko.

ALTERNATIV 2 FOR SVAR: Støtte til mindretalet

Fylkeseldrerådet meiner det er viktig at det er færrest moglege hindringar for at media kan få utført sitt samfunnsmessige oppdrag som blant anna er å vera borgarane si «vaktbikkje» overfor institusjonar og tenester retta mot sårbare personar som eldre, sjuke og born.

Fylkeseldrerådet går derfor inn for at pkt 18.2, del VII.4 får mindretalet sitt forslag til ordlyd i siste setning, etter nest siste komma: «*må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Medienes ønske om tilstedeværelse skal tillegges vekt.*»

Andre dissensar

Fylkeseldrerådet i Hordaland har konsentrert sitt høyrings svar om punkt som har relevans for eldre personar, og gir difor ikkje synspunkt på dissensar som gjeld skule og barnevern.

Kapitel 18.2, Del VIII: oversikt over sentralt regelverk

Fylkeseldrerådet i Hordaland er glad for at det i rettleiaren er tatt inn ein oversikt over sentrale regelverk i ein eigen del, noko som vil vera til stor hjelp for brukarane av rettleiaren når det gjeld å finna fram i regelverket som gjeld deira sektor.

Pkt 18.3

Merknad frå Fylkeseldrerådet i Hordaland til fleirtalet si grunngjeving for sitt syn, Pkt 18.3, side 205 og 206.

På side 206, venstre spalte, kjem fleirtalet med nokre merknader til mindretalet sin dissens når det gjeld pkt 9d. Fylkeseldrerådet meiner at her gir *fleirtalet eit eksempel på ei god løysing for korleis verksemda kan koma media i møte, slik at begge partar blir nøgde*: «Et eksempel kan være at en institusjon håndterer en akutt situasjon og ikke har bemanning til både å håndtere den akutte situasjonen, og til å samtidig å tilrettelegge for besøk fra mediene. Det må da søkes etter andre muligheter på et annet tidspunkt, eller gis muligheter for en annen type tilrettelegging.»

Tilråding frå fylkeseldrerådet i Hordaland om å utvida teksten i 18.2, del II, pkt 9d

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at både det eksemplet som blir gitt i pkt 18.3 og forslaget til løysing, er så bra at det burde bli tatt inn som del av pkt 9d. Dette kan bli gjort anten det blir fleirtalet eller mindretalet sitt syn under pkt 9d som blir lagt til grunn for den endelege teksten i dette punktet i rettleiaren.

Konklusjon

Fylkeseldrerådet vonar at resultatet av høyringa til NOU 2019: 10 «Åpenhet i grenseland» blir at det snarast blir utarbeidd ein rettleiar om bilete, film og ljodopptak for leiarar og medarbeidarar i barnehage, skule, barnevern og helse- og omsorgstenesta. Vidare at det blir laga lettfattelege brosjyrar og plakatar, liksom «Ver varsam»-plakaten, som kan bli lagt ut og hengt opp der folk ferdast, og gitt pårørande som orientering og påminning. Likeins at det blir utarbeid ei nettutgåve av rettleiaren.

Med venleg helsing
for fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
leiar